

Art. 78. W przypadku, gdy ojcostwo mężczyzny, nie będącego mężem matki dziecka, zostało uwiarygodnione, matka może żądać, aby jeszcze przed urodzeniem się dziecka wyłożył on odpowiednią sumę na koszty utrzymania matki przez trzy miesiące w okresie porodu, jak również utrzymania dziecka przez pierwsze trzy miesiące po urodzeniu. Termin i sposób zapłaty tych sum określa sąd.

TYTUŁ III.

Opieka.

Art. 79. § 1. Opiekę nad małoletnim sprawuje opiekun. Opiekuna ustanawia władza opiekuńcza, skoro tylko poweźmie wiadomość, że zachodzi prawny powód po temu.

§ 2. Opiekun sprawuje zamiast rodziców pieczę nad osobą i majątkiem małoletniego. Podlega przy tym nadzorowi władzy opiekuńczej.

Art. 80. Nie może być ustanowiony opiekunem, kto nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych, albo kto został pozbawiony praw publicznych, obywatelskich praw honorowych, praw rodzicielskich lub praw opiekuńczych, jak również ten, w stosunku do kogo zachodzi prawdopodobieństwo, iż nie wywiąże się należycie z obowiązków opiekuna.

Art. 81. Jeżeli względ na dobro małoletniego nie stoi temu na przeszkodzie, opiekunem powinna być ustanowiona przede wszystkim osoba, wskazana przez ojca lub matkę, jeżeli nie byli pozbawieni władzy rodzicielskiej; w braku takiej osoby opiekun winien być ustanowiony spośród krewnych lub innych osób bliskich małoletniego albo jego rodziny.

Art. 82. Objęcie opieki jest obowiązkiem obywatelskim. Można się od niego uchylić jedynie z ważnych powodów.

Art. 83. Opiekun składa przed władzą opiekuńczą przepisane prawem przyrzeczenie. Powinien on objąć swe obowiązki niezwłocznie i sprawować je aż do ustania opieki lub swego zwolnienia.

Art. 84. Do sprawowania opieki stosuje się odpowiednio przepisy o władzy rodzicielskiej z zachowaniem przepisów zawartych w artykułach poniższych.

Art. 85. Opiekun powinien uzyskiwać zezwolenie władzy opiekuńczej we wszelkich ważniejszych sprawach, które dotyczą osoby lub majątku małoletniego.

Art. 86. Opiekun nie może reprezentować osób, będących pod jego opieką, przy czynnościach praw-

nych między nimi ani przy czynnościach prawnych między jedną z tych osób a sobą samym albo swymi wstępnymi, zstępными, małżonkiem lub rodzeństwem, chyba że czynność polega wyłącznie na bezpłatnym przysporzeniu na rzecz osoby będącej pod opieką. To samo dotyczy postępowania przed sądem lub inną władzą.

Art. 87. Opiekun powinien składać władzy opiekuńczej sprawozdania, dotyczące osoby małoletniego oraz rachunki z zarządu jego majątkiem. Jeżeli dochody z tego majątku nie przekraczają prawdopodobnych kosztów utrzymania i wychowania małoletniego, władza opiekuńcza może zwolnić opiekuna od obowiązku przedstawiania szczegółowych rachunków z zarządu.

Art. 88. Jeżeli z opieką związany jest zarząd majątkiem, wymagający znacznego nakładu pracy, władza opiekuńcza może na żądanie opiekuna przyznać mu stosowne wynagrodzenie okresowe albo wynagrodzenie jednorazowe przy ustaniu opieki lub zwolnieniu opiekuna.

Art. 89. Roszczenie małoletniego przeciwko opiekunowi o naprawienie szkody, wyrządzonej nienależytym sprawowaniem opieki, przedawnia się z upływem lat trzech od ustania opieki lub zwolnienia opiekuna. W tym samym terminie przedawnia się roszczenie opiekuna o zwrot wydatków i nakładów związanych ze sprawowaniem opieki.

Art. 90. § 1. Władza opiekuńcza z ważnych powodów może zwolnić opiekuna na jego żądanie.

§ 2. Władza opiekuńcza zwolni opiekuna, jeżeli z powodu przeszkód faktycznych lub prawnych jest on niezdolny do sprawowania opieki albo narusza swoje obowiązki.

Art. 91. W razie ustania opieki lub zwolnienia z niej opiekun powinien w ciągu trzech miesięcy złożyć rachunek z zarządu majątkiem małoletniego. Władza opiekuńcza może zwolnić opiekuna z tego obowiązku.

TYTUŁ IV.

Przepisy końcowe.

Art. 92. Wykonanie ustawy porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 93. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 października 1950 r.

Prezydent Rzeczypospolitej: *B. Bierut*
Prezes Rady Ministrów: *J. Cyrankiewicz*
Minister Sprawiedliwości: *H. Świątkowski*

309

U S T A W A

z dnia 27 czerwca 1950 r.

Przepisy wprowadzające kodeks rodzinny.

Rozdział 1.

Przepisy ogólne.

Art. I. § 1. Z dniem wejścia w życie kodeksu rodzinnego tracą moc dotychczasowe przepisy w przedmiotach, objętych tym kodeksem.

§ 2. W szczególności uchyla się:

- 1) prawo małżeńskie (dekret z dnia 25 września 1945 r. — Dz. U. R. P. Nr 48, poz. 270);
- 2) przepisy wprowadzające prawo małżeńskie (dekret z dnia 25 września 1945 r. — Dz. U. R. P. Nr 48, poz. 271);

- 3) prawo małżeńskie majątkowe (dekret z dnia 29 maja 1946 r. — Dz. U. R. P. Nr 31, poz. 196);
- 4) przepisy wprowadzające prawo małżeńskie majątkowe (dekret z dnia 29 maja 1946 r. — Dz. U. R. P. Nr 31, poz. 197);
- 5) prawo rodzinne (dekret z dnia 22 stycznia 1946 r. — Dz. U. R. P. Nr 6, poz. 52);
- 6) przepisy wprowadzające prawo rodzinne (dekret z dnia 22 stycznia 1946 r. — Dz. U. R. P. Nr 6, poz. 53);
- 7) prawo opiekuńcze (dekret z dnia 14 maja 1946 r. — Dz. U. R. P. Nr 20, poz. 135);
- 8) przepisy wprowadzające prawo opiekuńcze (dekret z dnia 14 maja 1946 r. — Dz. U. R. P. Nr 20, poz. 136);
- 9) art. 7 ustawy z dnia 27 kwietnia 1949 r. o zmianie niektórych przepisów kodeksu postępowania cywilnego, prawa upadłościowego oraz przepisów wprowadzających prawo małżeńskie majątkowe (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 240).

Art. II. Uchyła się wszelkie ograniczenia, dotyczące stanowiska prawnego dzieci, które nie pochodzą od męża matki (dzieci pozamałżeńskie).

Art. III. Przepisy kodeksu rodzinnego nie naruszają postanowień umów międzynarodowych.

Art. IV. Pozostają w mocy:

- 1) art. 52 i 52a prawa upadłościowego w brzmieniu, ustalonym art. VI przepisów wprowadzających prawo małżeńskie majątkowe (dekret z dnia 29 maja 1946 r. — Dz. U. R. P. Nr 31, poz. 197);
- 2) art. 3 dekretu z dnia 28 lipca 1948 r. o zmianie prawa o aktach stanu cywilnego i przepisów wprowadzających to prawo (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 252).

Art. V. § 1. Jeżeli przepisy obowiązujące powołują się na przepisy uchylone niniejszą ustawą albo odsyłają ogólnie do przepisów, które dotyczą przedmiotów, objętych kodeksem rodzinnym, stosuje się odpowiednio przepisy w tym kodeksie zawarte.

§ 2. W szczególności ilekroć poszczególne przepisy przewidują właściwość sądu opiekuńczego, rady rodzinnej lub rady opiekuńczej albo powyższych rad i sądu, właściwa jest władza opiekuńcza.

Rozdział 2.

Zmiany w obowiązujących przepisach.

Art. VI. W kodeksie zobowiązań dodaje się po art. 122 nowy art. 122¹ w brzmieniu:

„Art. 122¹. Kto dostarcza drugiemu środków utrzymania lub wychowania, nie będąc do tego zobowiązanym albo będąc zobowiązanym dopiero w dalszej kolejności, ten nabywa z mocy ustawy jego roszczenie względem osoby, na której ciąży obowiązek alimentacyjny“.

Art. VII. W prawie spadkowym (dekret z dnia 8 października 1946 r. — Dz. U. R. P. Nr 60, poz. 328) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) uchyła się art. 20, 63 § 2 i 146 § 2 zdanie ostatnie,
- 2) w art. 21 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Przynależny dziedziczy po przysposobionym na równi z jego dzieckiem, nie dziedziczy jednak po jego rodzinie“.

Art. VIII. W kodeksie postępowania cywilnego wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 10 otrzymuje brzmienie:

„Art. 10. Do właściwości sądów grodzkich należą:

- 1) sprawy majątkowe, w których wartość przedmiotu sporu nie przewyższa 100.000 zł,
- 2) bez względu na wartość przedmiotu sporu:
 - a) sprawy o wszelkie roszczenia alimentacyjne;
 - b) sprawy o ustalenie ojcostwa, jak również o związane z nim roszczenia;
 - c) sprawy o ochronę zakłóconego lub przywrócenie utraconego posiadania.“
- 2) w art. 18 skreśla się wyrazy: „nie wyłączając stosunków nieślubnych“,
- 3) po art. 32 dodaje się nowy art. 32¹ w brzmieniu:

„Art. 32¹. Powództwo o wszelkie roszczenia alimentacyjne oraz powództwo o ustalenie ojcostwa i o związane z nim roszczenia wytoczyć można według miejsca zamieszkania powoda.“

4) w art. 43 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Sądem właściwym do wytoczenia przez prokuratora lub osoby trzecie powództwa o unieważnienie małżeństwa jest w przypadku, gdy małżonkowie nie mają w Polsce ostatniego wspólnego zamieszkania, będącego miejscem stałego pobytu choćby jednego z nich — sąd, w którego okręgu pozwany ma zamieszkanie lub pobyt, a w braku tej podstawy — sąd w Warszawie.“

5) w art. 157 dotychczasowy § 5 oznacza się jako § 6 i dodaje się nowy § 5 w brzmieniu:

„§ 5. W sprawach o wszelkie roszczenia alimentacyjne, jak również w sprawach o ustalenie ojcostwa i o związane z nim roszczenia, przewodniczący przed ustanowieniem kuratora przeprowadzi stosowne dochodzenie w celu ustalenia miejsca zamieszkania lub pobytu pozwanego.“

6) po art. 244 wprowadza się nowy art. 244¹ w brzmieniu:

„Art. 244¹. W sprawach o roszczenia alimentacyjne sąd może z urzędu przeprowadzać stosowne dochodzenia dla ustalenia stanu majątkowego i zarobków stron.“

7) w art. 355:

a) dotychczasową treść do punktu 5 włącznie oznacza się jako § 2, ustęp ostatni — jako § 3 oraz dodaje się nowy § 1 w brzmieniu:

„§ 1. Sąd nada wyrokowi przy jego wydaniu rygor natychmiastowej wykonalności, jeżeli zasądza środki alimentacyjne.“

b) w § 2 pkt 2 skreśla się słowa „alimenty lub“,

8) art. 457¹ otrzymuje brzmienie:

„Art. 457¹. W sprawach o ustalenie istnienia lub nieistnienia małżeństwa, o unieważnienie małżeństwa lub o rozwód stosuje się przepisy ogólne o postępowaniu ze zmianami, wynikającymi z przepisów rozdziału niniejszego.“

9) art. 457² otrzymuje brzmienie:

„Art. 457². Małżonek ubezwłasnowolniony częściowo ma zdolność procesową.“

10) w art. 457³ po wyrazie „postępowania“, a przed wyrazem „sąd“ dodaje się wyrazy: „o rozwód“,

11) po art. 457¹⁰ dodaje się nowy art. 457^{10a} w brzmieniu:

„Art. 457^{10a}. Jeżeli stawiennictwo jednej ze stron napotyka trudne do przewyciężenia przeszkody, na wniosek strony sąd może zaniechać przeprowadzenia posiedzenia pojednawczego. Postanowienie w tym przedmiocie zapada na posiedzeniu niejawnym. Od postanowienia nie ma środka odwoławczego.“

12) art. 457¹¹ skreśla się,

13) po art. 457¹⁴ dodaje się nowe artykuły 457^{14a}, 457^{14b}, 457^{14c} w brzmieniu:

„Art. 457^{14a}. Jeżeli strona wnosi o dopuszczenie dowodu z przesłuchania stron, sąd nie może odmówić zarządzenia tego dowodu.

Art. 457^{14b}. Jeżeli w sprawie o rozwód pozwany uznaje żądanie pozwu, sąd może ograniczyć postępowanie dowodowe do przesłuchania stron. Przesłuchanie stron powinno w szczególności zmierzać do ustalenia powodów, które skłoniły stronę pozwaną do uznania żądania pozwu.

Art. 457^{14c}. W sprawach o unieważnienie małżeństwa lub o rozwód sąd na żądanie jednego z małżonków orzeka postanowieniem o ich wzajemnych obowiązkach przyczyniania się do zaspokojenia potrzeb rodziny podczas procesu, o sposobie roztoczenia w tym czasie pieczy nad wspólnymi dziećmi oraz o wydaniu temu z małżonków, który opuszcza wspólne mieszkanie, potrzebnych mu przedmiotów.“

14) art. 457¹⁵ otrzymuje brzmienie:

„Art. 457¹⁵. § 1. Postępowanie o unieważnienie małżeństwa w razie śmierci jednego z małżonków zawieszona się.

§ 2. Postępowanie umarza się, jeżeli zstępni małżonka, który wytoczył powództwo, nie zgłoszą w ciągu sześciu miesięcy wniosku o podjęcie postępowania.

§ 3. W razie śmierci pozwanego postępowanie podejmuje się po ustanowieniu przez sąd kuratora, który wstępuje na miejsce zmarłego małżonka.“

15) po art. 457¹⁵ dodaje się nowe art. 457^{15a}, 457^{15b}, 457^{15c}, 457^{15d} w brzmieniu:

„Art. 457^{15a}. § 1. W sprawie o unieważnienie małżeństwa lub o rozwód małżonek może dochodzić roszczeń alimentacyjnych od drugiego małżonka na przypadek unieważnienia małżeństwa lub rozwodu.

§ 2. Do części postępowania, dotyczącej roszczeń alimentacyjnych, stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału niniejszego z wyjątkiem art. 457¹⁴, 457¹⁷ i 457¹⁵.

Art. 457^{15b}. W wyroku, orzekającym rozwód, sąd — mając na względzie dobro dziecka oraz interes społeczny — powierza wykonanie władzy rodzicielskiej nad dzieckiem jednemu z rodziców, określa uprawnienia drugiego z rodziców w stosunku do osoby dziecka, w szczególności w zakresie nadzoru nad jego wychowaniem i w zakresie utrzymywania z nim stosunków osobistych, oraz orzeka, w jakiej wysokości każde z rodziców obowiązane jest do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka.

Art. 457^{15c}. W wyroku, orzekającym rozwód, sąd może pozbawić władzy rodzicielskiej jedno lub oboje rodziców, stosując odpowiednio przepisy o pozbawieniu władzy rodzicielskiej.

Art. 457^{15d}. W sprawie o zniesienie wspólności ustawowej stosuje się przepisy art. 457³, 457^{14a}, 457¹⁷, a ponadto — gdy idzie o ustalenie powodów zniesienia wspólności — art. 457¹⁴. Postępowanie umarza się w razie śmierci jednej ze stron.“

16) art. 457^{16a} skreśla się,

17) w art. 457²⁵ § 4 skreśla się, a §§ 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„§ 2. Jednakże w sprawie o ustalenie ojcostwa mężczyzny, który nie jest mężem matki, postępowanie zawieszona się w razie śmierci pozwanego do czasu usta-

nowienia przez władzę opiekuńczą kuratora, który wstępuje na miejsce zmarłego.

§ 3. W sprawie o zaprzeczenie ojcostwa postępowanie umarza się w razie śmierci dziecka.“

18) po art. 457²⁵ dodaje się nowe art. 457²⁷, 457²⁸ i 457²⁹ w brzmieniu:

„Art. 457²⁷. Jeżeli ojcostwo mężczyzny, który nie jest mężem matki, nie zostało ustalone, zarówno dziecko jak i matka mogą dochodzić roszczeń majątkowych, związanych z ojcostwem tylko wtedy, gdy jednocześnie z tymi roszczeniami dochodzą ustalenia ojcostwa. Przepis ten stosuje się odpowiednio w przypadku, gdy roszczenie dziecka względem ojca przeszło na matkę, która poniosła przypadającą na ojca część ciężarów, związanych z utrzymaniem i wychowaniem dziecka.

Art. 457²⁸. Jeżeli w sprawie ustalenia ojcostwa mężczyzny, który nie jest mężem matki, dziecko lub matka dochodzą roszczeń majątkowych, związanych z ojcostwem i przewidzianych w kodeksie rodzinnym, do części postępowania, dotyczącej tych roszczeń, stosuje się odpowiednio przepisy niniejszego rozdziału z wyjątkiem art. 457²⁴ i 457²⁶.

Art. 457²⁹. Postanowienia art. 457²⁰ — 457²⁶ stosuje się w sprawach o rozwiązanie stosunku przysposobienia, jeżeli sprawy te należą do postępowania spornego.“

19) w art. 510 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 oraz dodaje się nowy § 2 w brzmieniu:

„§ 2. W sprawach o egzekucję środków alimentacyjnych komornik obowiązany jest z urzędu przeprowadzić stosowne dochodzenie w celu ustalenia zarobków i stanu majątkowego dłużnika.“

20) w art. 530 dotychczasowy § 2 oznacza się jako § 3 oraz dodaje się nowy § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Jednakże tytułowi egzekucyjnemu, zasądzającemu świadczenia alimentacyjne, sąd nadaje klauzulę wykonalności z urzędu; w tym przypadku tytuł wykonawczy doręcza się powodowi z urzędu.“

21) w art. 637 dotychczasowe §§ 2 i 3 oznacza się jako §§ 3 i 4 oraz dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Jeżeli dłużnik jest zatrudniony u osoby bliskiej, osoba ta nie może zasłaniać się względem uprawnionego do świadczeń z tytułu wszelkich roszczeń alimentacyjnych ani zarzutem, że wypłaciła zobowiązanemu wynagrodzenie z góry, ani zarzutem, że służy jej wierzytelność, nadająca się do potrącenia z roszczeniem o wynagrodzenie.“

22) w art. 857 dodaje się zdanie: „W sprawach tych uprawdopodobnienie, że niezabezpieczenie mogłoby pozbawić wierzyciela zaspokojenia, nie jest wymagane.“

23) po art. 857 dodaje się nowy art. 857¹ w brzmieniu:

„Art. 857¹. Sąd może jeszcze przed urodzeniem się dziecka zabezpieczyć przyszłe powództwo o roszczenia alimentacyjne, związane z ustaleniem ojcostwa, przez zobowiązanie domniemanego ojca do wyłożenia odpowiedniej sumy na koszty utrzymania matki przez trzy miesiące w okresie porodu oraz utrzymania dziecka przez pierwsze trzy miesiące po urodzeniu. W tym przypadku nie stosuje się przepisu art. 840 kpc.“

Art. IX. W prawie o aktach stanu cywilnego (Dz. U. R. P. z 1945 r. Nr 48, poz. 272 i z 1948 r. Nr 24, poz. 161 oraz Nr 36, poz. 252) wprowadza się następujące zmiany:

1) dotychczasowy tekst art. 24 uzupełnia się zdaniem: „Jednak urzędnik stanu cywilnego nie jest uprawniony do swobodnej oceny stanu faktycznego, któ-

- rego ustalenie należy do właściwości sądu lub innej władzy.“
- 2) w art. 27 wyrazy: „w którego obwodzie osoba, której akt dotyczy, miała ostatnie miejsce zamieszkania w Polsce“ zastępuje się wyrazami: „obwodu miejsca zamieszkania osoby, której akt dotyczy; w braku takiego miejsca — księgi urzędu stanu cywilnego ostatniego miejsca zamieszkania tej osoby w Polsce.“
- 3) art. 31 ust. (2) otrzymuje brzmienie:
„(2) Wzmianki dodatkowe, dotyczące okoliczności, które mają wpływ na treść lub ważność aktu albo dotyczące trwania małżeństwa, będą dokonywane na podstawie orzeczeń sądowych, decyzji administracyjnych, zarządzeń władz nadzorczych, wypisów aktów stanu cywilnego oraz innych dokumentów, które mają wpływ na treść lub ważność aktu.“
- 4) w art. 36 ust. (1) pkt b) skreśla się wyrazy „i statków handlowych“ oraz wyrazy „i handlowych“, po czym dodaje się nowy pkt c) w brzmieniu:
„c) w porozumieniu z Ministrem Żeglugi — przepisy, wymienione w pkt b), gdy chodzi o dowódców (kapitanów) polskich statków pasażerskich i handlowych morskich, a z Ministrem Komunikacji — gdy chodzi o dowódców statków powietrznych.“
- 5) w art. 39 ust. (3) i (3) otrzymują brzmienie:
„(3) Na wniosek osoby, która żąda wydania wyciągu aktu urodzenia (ust. 1 lit. a), będzie jej wydany wyciąg uproszczony z pominięciem w jego treści imion i nazwisk rodziców.
(5) W wyciągach i odpisach skróconych podaje się treść aktu w postaci ostatecznej przez uwzględnienie wzmianek dodatkowych oraz z pominięciem słów, zdań lub ustępów skreślonych.“
- 6) w art. 47 ust. (1) po zdaniu ostatnim zamiast kropki stawia się przecinek, po czym dodaje się wyrazy:
„a w przypadku, gdy zażalenie wniesione zostało przez stronę, wysłucha również opinii okręgowej władzy nadzorczej nad urzędami stanu cywilnego. Odpis swego postanowienia sąd doręcza również tej władzy.“
- 7) dotychczasowa treść art. 60 staje się ust. (1) tego artykułu, po czym dodaje się nowy ust. (2) w brzmieniu:
„(2) Jeżeli w miejscu urodzenia dziecka żadna z osób, obowiązanych do zgłoszenia jego urodzenia, nie zamieszkuje, zgłoszenie może być dokonane urzędnikowi stanu cywilnego w miejscu zamieszkania osoby obowiązanej do zgłoszenia. W tym przypadku sporządzenie aktu urodzenia dziecka przez właściwego urzędnika stanu cywilnego (art. 58) nastąpi na skutek zawiadomienia, dokonanego przez urzędnika, który przyjął zgłoszenie.“
- 8) art. 62 otrzymuje brzmienie:
„Art. 62. Jeżeli rodzice dziecka nie są małżeństwem, dane — dotyczące osoby ojca — będą wpisane tylko w przypadku uznania dziecka lub ustalenia ojcostwa przez sąd.“
- 9) w art. 63:
a) w ust. (2) tekst następujący po wyrazie „lekarzy“ zastępuje się tekstem: „przypuszczalną datę jego urodzenia, po czym zwróci się do władzy opiekuńczej o nadanie dziecku imienia i nazwiska oraz o rozstrzygnięcie, jakie imiona i nazwiska mają być wpisane do aktu urodzenia jako imiona i nazwiska rodziców. Dane te będą wpisane do aktu urodzenia dziecka.“
- b) w ust. (3) zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:
„Władza opiekuńcza przed wydaniem orzeczenia, przewidzianego w ustępie poprzedzającym, powinna co do imion i nazwisk, które mają być wpisane do aktu urodzenia, wysłuchać osób, które objęły pieczę nad dzieckiem.“
- c) ust. (4) otrzymuje brzmienie:
„(4) Akt urodzenia zostanie sporządzony na podstawie orzeczenia władzy opiekuńczej na zasadach ogólnych w urzędzie stanu cywilnego właściwym według miejsca znalezienia dziecka. Za miejsce urodzenia dziecka uważa się miejsce jego znalezienia, chyba że postępowanie wyjaśniające ustaliło z zupełną pewnością rzeczywiste miejsce urodzenia dziecka.“
- 10) art. 68 otrzymuje brzmienie:
„Art. 68. (1) Jeżeli rodzice zawierają małżeństwo po urodzeniu się dziecka, wpisuje się w akcie urodzenia wzmiankę dodatkową o zawarciu małżeństwa oraz o wynikającej stąd zmianie nazwiska dziecka.
(2) Do zgłoszenia okoliczności koniecznych do dokonania wpisu, o którym mowa w ustępie poprzedzającym, obowiązani są rodzice.
(3) Jeżeli rodzice nie dopełnili obowiązku, określonego w ust. (2), wpisanie wzmianki następuje na wniosek każdego interesowanego, zgłoszony w urzędzie stanu cywilnego, w którym sporządzony został akt urodzenia dziecka, przy czym fakt pochodzenia dziecka od małżonków winien być wykazany dokumentami publicznymi.
(4) Jeżeli małżeństwo rodziców dziecka zawarte zostało przed sporządzeniem aktu urodzenia dziecka, akt ten sporządza się tak, jak gdyby dziecko urodziło się po zawarciu małżeństwa.“
- 11) art. 69 otrzymuje brzmienie:
„Art. 69. (1) Akt uznania dziecka, jak również nadanie przez małżonków dziecku żony, którego ojciec jest nieznan, nazwiska męża matki, może być sporządzony przed każdym urzędnikiem stanu cywilnego. Akt taki sporządza się w księdze urodzeń; może on dotyczyć kilkorga dzieci. Jeżeli akt sporządzony został przed władzą opiekuńczą, dokonuje się o nim jedynie wzmiankę dodatkową w aktach stanu cywilnego.
(2) W razie przysposobienia przez małżonków wspólnie umieszcza się w akcie urodzenia dziecka wzmiankę dodatkową o przysposobieniu. W odpisach skróconych i wyciągach aktu należy dane, dotyczące przysposabiających (art. 61 lit. c), wymienić jako dane dotyczące rodziców.
(3) Przepisu ust. 2 zdanie 2 nie stosuje się, jeżeli w orzeczeniu o przysposobieniu sąd na wniosek przysposabiających, przysposobionego lub jego przedstawiciela ustawowego wyłączy powyższy skutek.
(4) Przepisy ust. (2) i (3) stosuje się również w przypadku przysposobienia dziecka przez męża matki.“
- 12) w art. 70 pkt 2 otrzymuje brzmienie:
„(2) treść aktu uznania dziecka i nadania przez małżonków dziecku żony, którego ojciec jest nieznan, nazwiska dziecka męża matki.“
- 13) art. 71 — 74 otrzymują brzmienie:

„Art. 71. Zezwolenia na zawarcie małżeństwa przed innym urzędnikiem stanu cywilnego, aniżeli przed urzędnikiem stanu cywilnego miejsca zamieszkania jednego z przyszłych małżonków (art. 2 § 2 kodeksu rodzinnego), udziela okręgowa władza nadzorcza, w której okręgu znajduje się miejsce zamieszkania jednej ze stron.

Art. 72 (1) Przez wypis aktu urodzenia, o którym mowa w art. 3 § 1 kodeksu rodzinnego, należy rozumieć odpis skrócony tego aktu z adnotacją stwierdzającą, że w akcie urodzenia nie ma przypisków o pozostawaniu osoby, której akt dotyczy, w związku małżeńskim. Przedstawienie odpisu z powyższą adnotacją nie jest wymagane w przypadku, gdy wypis aktu urodzenia został wydany na podstawie ksiąg, które bądź znajdują się poza granicami kraju, bądź zostały zniszczone lub zaginęły.

(2) Jeśli którykolwiek z przyszłych małżonków pozostawał już w związku małżeńskim, winien on przedstawić dowód ustania lub unieważnienia poprzedniego małżeństwa.

(3) Jeżeli istnieje wątpliwość co do tego, czy osoba wstępująca w związek małżeński posiada obywatelstwo polskie, winna ona na żądanie urzędnika stanu cywilnego przedstawić dowód obywatelstwa polskiego.

(4) Cudzoziemiec obowiązany jest złożyć dowód zdolności do zawierania małżeństwa według swego prawa ojczystego. Sąd może zwolnić cudzoziemca od przedstawienia tego dowodu, jeżeli jego otrzymanie napotyka trudne do przewyciężenia przeszkody. Sąd orzeka w trybie postępowania niespornego.

(5) W razie wątpliwości co do przynależności państwowej cudzoziemca urzędnik stanu cywilnego może żądać od niego przedstawienia dowodu obywatelstwa.

Art. 73. Urzędnikowi stanu cywilnego nie wolno przyjąć oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński od osoby, pełniącej służbę wojskową, jeżeli nie zostało mu przedstawione zezwolenie na zawarcie małżeństwa, wydane przez właściwą władzę wojskową. Tryb udzielania zezwoleń na zawarcie małżeństwa przez władze wojskowe oraz właściwość tych władz określa Minister Obrony Narodowej.

Art. 74. (1) Minister Zdrowia w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości i za zgodą Prezesa Rady Ministrów może w drodze rozporządzenia wprowadzić w całym Państwie lub na poszczególnych jego obszarach obowiązek przedstawiania przez osoby, zamierzające zawrzeć małżeństwo, świadectw, że stan ich zdrowia nie stwarza możliwości wzajemnego zarażenia się gruźlicą lub chorobą weneryczną. Rozporządzenie to określi zasady wystawiania takich świadectw oraz organy do tego powołane.

(2) Na obszarach, na których wprowadzono obowiązek przedstawiania świadectw, bez ich przedstawienia urzędnikowi stanu cywilnego nie wolno przyjąć oświadczenia o zawarciu małżeństwa.

- 14) po art. 74 dodaje się art. 74¹, 74² i 74³ w brzmieniu:
 „Art. 74¹. Urzędnik stanu cywilnego, któremu zostanie uprawdopodobniona okoliczność, wykluczająca zawarcie zamierzonego małżeństwa, albo któremu okoliczność taka jest urzędowo znana, zwróci

się do sądu o rozstrzygnięcie, czy małżeństwo może być zawarte. Do orzekania w powyższym przedmiocie właściwy jest sąd okręgowy, który orzeka w trybie postępowania niespornego.

Art. 74². Świadkiem przy zawarciu małżeństwa może być każda osoba pełnoletnia, nie pozbawiona możliwości zdawania sobie sprawy z czynności, przy których jest obecna.

Art. 74³. Urzędnik stanu cywilnego sprawdza tożsamość osób wstępujących w związek małżeński oraz tożsamość i pełnoletność świadków, po czym zwraca się do każdej ze stron z zapytaniem, czy chce zawrzeć małżeństwo z osobą, której imię i nazwisko wymienia. Gdy obie strony odpowiedzą na te pytania twierdząco, urzędnik stanu cywilnego ogłasza, że wskutek zgodnego oświadczenia obu stron zostało zawarte między nimi małżeństwo według przepisów prawa. Następnie urzędnik stanu cywilnego wyjaśnia małżonkom społeczne znaczenie i wagę małżeństwa w Państwie Ludowym oraz prawa i obowiązki małżonków.

- 15) dotychczasowa treść art. 77 staje się ust. (1) tego artykułu z tą zmianą, iż wyrazy „dwudziestu czterech godzin“ zastępuje się wyrazami „trzech dni“, wyraz „okręgu“ wyrazem „obwodu“ oraz skreśla się wyrazy „lub znalezienie zwłok“, po czym dodaje się nowe ust. (2) i (3) w brzmieniu:

„(2) Termin, oznaczony w ust. (1), skracca się do dwudziestu czterech godzin, jeżeli zgon nastąpił wskutek choroby zakaźnej.

(3) Znalezienie zwłok należy w ciągu dwudziestu czterech godzin zgłosić urzędnikowi stanu cywilnego, w którego obwodzie znaleziono zwłoki, w celu sporządzenia aktu zejścia.“

- 16) w art. 89 ust. (2) pkt b) po wyrazach „ubezpieczeń społecznych“ skreśla się średnik, po czym dodaje się wyrazy „oraz zaopatrzenia emerytalnego“; dodaje się również po pkt d) nowy pkt e) w brzmieniu:

„e) wypisy z aktów stanu cywilnego, wydane dla celów urzędowych sądów i władz polskich oraz sądów i władz obcych, jeżeli umowy międzynarodowe przewidują wydawanie wypisów bezpłatnie.“

- 17) w art. 58, 78 i 79 wyraz „okręg“ zastępuje się wyrazem „obwód“.

Rozdział 3.

Przepisy przejściowe.

Art. X. Przepisy kodeksu rodzinnego stosuje się do stosunków nim objętych, chociażby powstały przed jego wejściem w życie, jeżeli przepisy poniższe inaczej nie stanowią.

Art. XI. § 1. Istnienie i ważność małżeństwa, zawartego przed wejściem w życie kodeksu rodzinnego, ocenia się według przepisów, obowiązujących w chwili zawarcia tego małżeństwa.

§ 2. Jednakże unieważnienie takiego małżeństwa może być po dniu wejścia w życie kodeksu rodzinnego orzeczone tylko według przepisów tego kodeksu.

Art. XII. § 1. Ustanie, unieważnienie lub rozłączenie małżeństwa, które nastąpiło przed dniem wejścia w życie kodeksu rodzinnego, ocenia się według

przepisów prawa, obowiązującego w chwili ustania, unieważnienia lub rozłączenia.

§ 2. Przepis powyższy nie narusza:

- 1) przepisów dekretu z dnia 6 czerwca 1945 r. o mocy obowiązującej orzeczeń sądowych, wydanych w okresie okupacji niemieckiej na terenie Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. z 1945 r. Nr 25, poz. 151, z 1947 r. Nr 32, poz. 144 i z 1948 r. Nr 18, poz. 125),
- 2) przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 kwietnia 1946 r. o mocy obowiązującej orzeczeń sądowych na obszarze Ziemi Odzyskanych (Dz. U. R. P. Nr 18, poz. 123).

Art. XIII. § 1. Skutki prawne ustania lub unieważnienia małżeństwa, które nastąpiło przed dniem wejścia w życie kodeksu rodzinnego, ocenia się od tego dnia według przepisów tegoż kodeksu.

§ 2. Jeżeli przed dniem 1 stycznia 1946 r. orzeczone było rozłączenie małżeństwa na czas nieograniczony, sąd na żądanie jednego z małżonków orzeknie rozwód, chyba że interes społeczny temu sprzeciwia się albo po orzeczeniu rozłączenia nastąpiło wznowienie pożycia małżeńskiego. Art. 31 i 32 kodeksu rodzinnego mają w tym przypadku zastosowanie.

Art. XIV. Jeżeli orzeczono rozwód lub unieważnienie małżeństwa przed dniem wejścia w życie kodeksu rodzinnego, termin pięcioletni, przewidziany w art. 34 § 3 kodeksu rodzinnego, biegnie od dnia wejścia w życie tego kodeksu.

Art. XV. § 1. Rozwiązanie lub unieważnienie małżeństwa, które nastąpiło przed dniem 1 stycznia 1946 r. na obszarze mocy obowiązującej prawa o małżeństwie z r. 1836 lub tomu X cz. 1 zводу praw orzeczeniem sądu konsystorskiego niewłaściwego według przepisów prawa cywilnego, uzyskuje z dniem wejścia w życie kodeksu rodzinnego skutki rozvodu lub unieważnienia.

§ 2. W tym przypadku w sprawach o zasądzenie środków utrzymania stosownie do art. 34 kodeksu rodzinnego sąd ustala samodzielnie, czy i który z małżonków był w złej wierze albo ponosi winę rozvodu.

Art. XVI. Prawomocne oddalenie powództwa o rozwód przed dniem wejścia w życie kodeksu rodzinnego nie stoi na przeszkodzie orzeczeniu rozvodu na podstawie prawnej, której nie przewidywały dotychczasowe przepisy.

Art. XVII. W ciągu sześciu miesięcy od wejścia w życie kodeksu rodzinnego mężatka, która zawarła związek małżeński przed wejściem w życie tego kodeksu, może przez oświadczenie, złożone urzędnikowi stanu cywilnego, dodać do nazwiska męża nazwisko, które nosiła przed zawarciem małżeństwa.

Art. XVIII. Jeżeli w chwili wejścia w życie kodeksu rodzinnego stosunki majątkowe małżonków podlegały ustrojowi ustawowemu, przewidzianemu w prawie małżeńskim majątkowym (Dz. U. R. P. z 1946 r. Nr 31, poz. 196 oraz z 1947 r. Nr 24, poz. 95), przepisy kodeksu rodzinnego o wspólności ustawowej stosuje się do istniejącego jeszcze majątku dorobkowego małżonków bez względu na czas jego nabycia.

Art. XIX. Jeżeli w chwili wejścia w życie kodeksu rodzinnego stosunki majątkowe małżonków podlegały ustrojowi przymusowemu, nie stosuje się do nich przepisów kodeksu rodzinnego o wspólności ustawowej.

Art. XX. § 1. Do majątkowych umów małżeńskich, zawartych przed dniem wejścia w życie kodeksu rodzinnego, stosuje się nadal przepisy prawa, obowiązującego w chwili ich zawarcia.

§ 2. Małżonkowie mogą przez majątkową umowę małżeńską zmienić dotychczasowy ustrój stosownie do przepisów kodeksu rodzinnego.

Art. XXI. § 1. Ważność czynności prawnych z zakresu stosunku między rodzicami i dziećmi, dokonanych przed dniem wejścia w życie kodeksu rodzinnego, ocenia się według przepisów dotychczasowych.

§ 2. Jeżeli według tych przepisów do ważności czynności prawnej potrzeba zezwolenia lub zatwierdzenia władzy opiekuńczej, stosuje się przepisy dotychczasowe, chociażby sprawa o udzielenie zezwolenia lub zatwierdzenia nie była jeszcze wszczęta w dniu wejścia w życie kodeksu rodzinnego. Dotyczy to w szczególności aktów przysposobienia, zawartych przed dniem wejścia w życie kodeksu rodzinnego.

§ 3. Akt przysposobienia, zawarty przed dniem wejścia w życie kodeksu rodzinnego, nie jest nieważny z tego powodu, że przysposabiający nie osiągnął wieku, przewidzianego w przepisach dotychczasowych, jeśli spełniony był warunek przewidziany w art. 65 § 2 kodeksu rodzinnego.

Art. XXII. Przepisy artykułu poprzedzającego stosuje się odpowiednio do czynności prawnych, dotyczących małoletniego, pozostającego pod władzą rodzicielską lub pod opieką.

Art. XXIII. § 1. Do wszczętych przed dniem wejścia w życie kodeksu rodzinnego spraw o zaprzeczenie urodzenia z małżeństwa, o ustalenie ojcostwa, o odjęcie uznaniu mocy prawnej oraz o rozwiązanie stosunku przysposobienia na skutek powództwa stosuje się przepisy dotychczasowe.

§ 2. Jednakże w sprawach o ustalenie ojcostwa sąd orzeka z urzędu, czy ojcu służyć będzie władza rodzicielska, jeżeli przed dniem wejścia w życie tego kodeksu nie nastąpiło zamknięcie rozprawy w sądzie drugiej instancji.

Art. XXIV. Jeżeli dziecko urodziło się przed dniem wejścia w życie kodeksu rodzinnego, matka może w ciągu roku od dnia wejścia w życie kodeksu rodzinnego zaprzeczyć ojcostwo swego męża.

Art. XXV. Jeżeli dziecko w dniu wejścia w życie kodeksu rodzinnego pozostaje pod opieką, a według przepisów tego kodeksu podlega władzy rodzicielskiej jednego z rodziców, władza opiekuńcza z urzędu lub na wniosek tego z rodziców uchyli opiekę.

Art. XXVI. Jeżeli według kodeksu rodzinnego uprawnienie do wykonywania władzy rodzicielskiej może być przyznane drugiemu z rodziców, władza opiekuńcza na wniosek tego z rodziców orzeka o jego władzy rodzicielskiej.

Art. XXVII. § 1. Jeżeli ojcostwo mężczyzny, który nie jest mężem matki, zostało ustalone w sposób, przewidziany w przepisach, obowiązujących przed dniem wejścia w życie kodeksu rodzinnego, dziecko nabywa z dniem wejścia w życie tego kodeksu wszystkie prawa i obowiązki względem ojca i jego rodziny, wynikające z kodeksu rodzinnego i przepisów niniejszej ustawy. Orzeczenia sądowego, zasadzającego jedynie środki alimentacyjne na rzecz dziecka, nie uważa się za orzeczenie ustalające ojcostwo.

§ 2. Przepis paragrafu poprzedzającego nie narusza praw nabytych przez osoby trzecie przed dniem wejścia w życie kodeksu rodzinnego.

Art. XXVIII. Pozostają w mocy postanowienia aktu przysposobienia, zawartego przed dniem wejścia w życie kodeksu rodzinnego, dotyczące nazwiska przysposobionego, jak również postanowienia, które wyłączają zastąpienie w akcie urodzenia przysposobionego danych, dotyczących jego rodziców danymi, dotyczącymi przysposabiających.

Art. XXIX. Z dniem wejścia w życie kodeksu rodzinnego ustają czynności opiekunów przydanych, ustanowionych na podstawie przepisów dotychczasowych.

Art. XXX. Upoważnia się Ministra Sprawiedliwości do ogłoszenia za zgodą Prezesa Rady Ministrów jednolitego tekstu dekretu z dnia 25 września 1945 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. R. P. Nr 48,

poz. 272) z uwzględnieniem zmian, wprowadzonych dekretemi z 1948 r. Nr 24, poz. 161 i Nr 36, poz. 252 oraz niniejszą ustawą i z zastosowaniem ciągłej numeracji artykułów.

Rozdział 4.

Przepisy końcowe.

Art. XXXI. Wykonanie ustawy porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. XXXII. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 października 1950 r.

Prezydent Rzeczypospolitej: *B. Bierut*
Prezes Rady Ministrów: *J. Cyrankiewicz*
Minister Sprawiedliwości: *H. Świątkowski*

310

U S T A W A

z dnia 27 czerwca 1950 r.

o postępowaniu niespornym w sprawach rodzinnych oraz z zakresu kurateli.

D z i a ł I.

Przepisy ogólne.

Art. 1. Władzą opiekuńczą jest sąd grodzki.

Art. 2. § 1. Sprawy, przekazane władzy opiekuńczej, podlegają rozpoznaniu w postępowaniu niespornym.

§ 2. Rozpoznaniu w postępowaniu niespornym podlegają także sprawy, przekazane sądom przepisami niniejszej ustawy oraz przepisami art. 3 § 3, 6 § 1, 8 § 1, 9 § 1, 15 i 20 § 2 kodeksu rodzinnego.

Art. 3. W sprawach, objętych przepisami niniejszej ustawy, osoba pozostająca pod władzą rodzicielską, opieką albo kuratelą ma zdolność do działania w postępowaniu, dotyczącym jej osoby, chyba że nie ma zdolności do czynności prawnych.

Art. 4. Władza opiekuńska wszczyną postępowanie z urzędu, chyba że szczególny przepis przewiduje wszczęcie postępowania na wniosek.

Art. 5. § 1. Każdy, komu są znane zdarzenia, będące podstawą do wszczęcia postępowania przed władzą opiekuńczą z urzędu, ma obowiązek zawiadomić o nich władzę opiekuńczą w ciągu dwóch tygodni od dnia powzięcia wiadomości o zdarzeniu.

§ 2. Za niewypełnienie obowiązku zawiadomienia we właściwym terminie władza opiekuńska może wymierzyć grzywnę w wysokości do 10.000 zł.

§ 3. Obowiązek, wymieniony w § 1, ciąży również na urzędach stanu cywilnego, sądach, prokuratorach, notariuszach, organach rad narodowych oraz organizacjach społecznych, zajmujących się opieką nad dziećmi lub osobami psychicznie chorymi.

Art. 6. Jeżeli pieczę nad obywatelem polskim, przebywającym za granicą, przyjęły władze obcego państwa, sąd polski może zaniechać tej pieczy za zgodą

Ministra Sprawiedliwości. Przepis ten nie narusza postanowień umów międzynarodowych.

Art. 7. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych właściwa jest władza opiekuńska miejsca zamieszkania osoby, której postępowanie ma dotyczyć, a w braku miejsca zamieszkania — władza opiekuńska miejsca jej pobytu. Jeżeli osoba ta nie ma w Polsce ani miejsca zamieszkania, ani miejsca pobytu, właściwa jest władza opiekuńska ostatniego miejsca zamieszkania, a w braku i tej podstawy — władza opiekuńska w Warszawie.

Art. 8. W przypadku opieki nad małoletnimi, jeżeli rodzeństwo ma miejsce zamieszkania lub pobytu w okręgach kilku sądów, działających jako władza opiekuńska — właściwy jest w stosunku do każdego z rodzeństwa sąd, przed którym toczy się postępowanie, dotyczące któregośkolwiek z rodzeństwa, a w przypadku gdy takie postępowanie nie jest jeszcze wszczęte — sąd miejsca zamieszkania lub pobytu któregośkolwiek z rodzeństwa.

Art. 9. W przypadkach nagłych władza opiekuńska wydaje wszelkie potrzebne zarządzenia nawet w stosunku do osób, które nie podlegają jej właściwości miejscowej, zawiadamiając o tym władzę opiekuńczą miejscowo właściwą.

Art. 10. Przed wydaniem orzeczenia, kończącego postępowanie, władza opiekuńska wysłucha przedstawiciela ustawowego osoby, której postępowanie dotyczy. W przypadkach ważniejszych powinna nadto wysłuchać w miarę potrzeby małżonka i inne osoby bliskie.

Art. 11. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych władza opiekuńska może zmienić swe postanowienie nawet prawomocne, jeżeli tego wymaga wzgląd na dobro osoby, której postępowanie dotyczy.

Art. 12. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych postanowienia władzy opiekuńczej są natychmiast wykonalne.